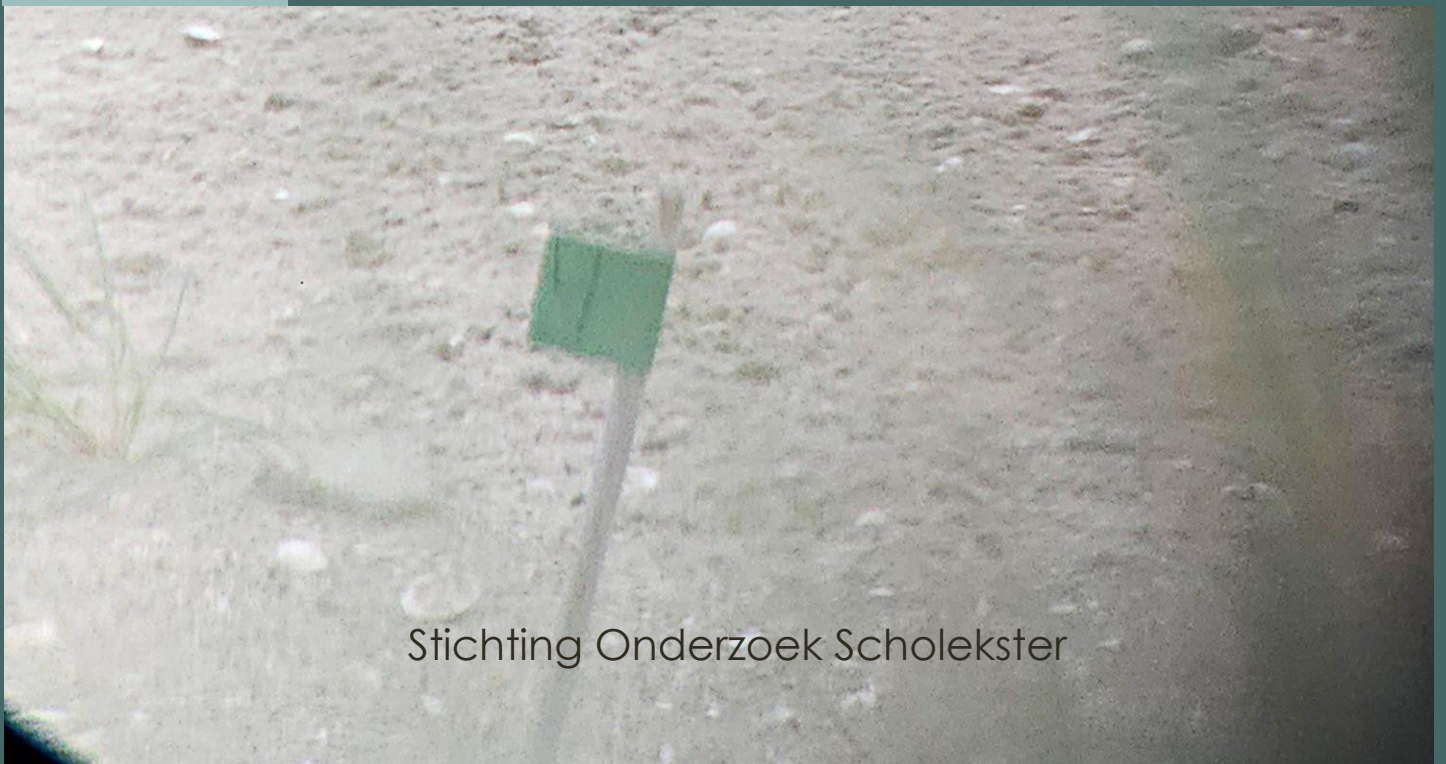

Rafaella Porcu
René Vos

DEMOGRAFISCHE MONITORING SCHOLEKSTERS ROTTUMERPLAAT

Stichting Onderzoek Scholekster

De rapportage Demografische Monitoring Scholeksters is tot stand gekomen in opdracht van Stichting Onderzoek Scholekster ten behoeve van project Wij & Wadvogels Fase 2, Vogelbescherming Nederland en Sovon.

Auteurs: Rafaella Porcu, René Vos. Datum: 05-10-2024

Fotoverantwoording: foto's van René Vos en Rafaella Porcu, met uitzondering van figuur 25 (bron: Instagram account 'Rottumerplaatje')

Inhoud

1. Inleiding	3
2. De grenzen van het studiegebied	4
2.1 Landschapsbeschrijving studiegebied en overige broedvogels	4
2.2 Studiegebied onderzoek Scholekster	5
3. Aantal broedparen in het studiegebied, en toegepaste methode	7
3.1 Methode	7
3.2 Aantal broedparen in het studiegebied	9
3.3 Aantal broedparen op heel Rottumerplaat	10
3.4 Ringonderzoek Scholekster op Rottumerplaat	11
4. Aantal jongen dat vliegvlug is geworden	14
4.1 Terugmeldingen van vogels die als juveniel geringd zijn	15
4.2 Overleving/dispersie van geringde juvenielen	16
4.3 Bedreigingen in de kuikenfase	18
5 Broedsucces volgen via AviNest	19
6 Beschermingsmaatregelen	20
6.1 Beleid van de beheerseenheid	20
6.2 Drukfactoren	20
6.3 Aanbevelingen voor beschermingsmaatregelen	21
7 Bronnenlijst	23
8 Bijlage 1: Excel 'Scholeksters geringd Rottumerplaat totaal 2016 tm heden_Vos.R_Porcu.R.2024'	

1. Inleiding

Rottumerplaat is (naast Rottumeroog en Zuiderduintjes) een van de drie onbewoonde Groninger eilanden in het UNESCO natuurlijk Werelderfgoed Waddenzee. De eilanden en de directe omgeving zijn niet vrij toegankelijk voor publiek volgens Artikel 2.5 van de Wet Natuurbescherming (voorheen Artikel 20 van de Natuurbeschermingswet). De eilanden worden landschappelijk niet beheerd of 'vastgelegd'. Wind en water hebben er vrij spel in het oostelijk deel van de Waddenzee; fauna leeft er bijna ongestoord zonder menselijke invloeden. De eilanden worden beheerd door Rijkswaterstaat (tot 2023 door Staatsbosbeheer), in nauwe samenwerking met de Waddenunit van het ministerie van Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) en de inzet van twee vogelwachters. Beheer houdt onder andere in: toezicht op verstoringen, vuilruimen, monitoring van vogels en zeehonden, onderzoek begeleiden, en voorlichting geven. Verder is het er verlaten en kunnen natuurlijke processen hun gang gaan.

Rottumerplaat behoort tot de gebieden met de allerhoogste broeddichtheid van Scholeksters in Nederland. Scholeksterpopulaties nemen al jaren in rap tempo af. In Nederland zijn vanuit langjarig onderzoek circa 30 locaties waar broedende scholeksters worden gevolgd en jonge scholeksters worden geringd. Sinds 2016 vindt er (met vergunning) op Rottumerplaat (kleurring)-onderzoek aan Scholeksters plaats vanuit het CHIRP project (Cumulative Human Impact on biRd Populations). Stichting Onderzoek Scholekster zet het Scholeksteronderzoek sinds 2022 voort. Daarnaast vindt monitoring van de reproductie van Scholeksters plaats via het 'internationaal reproductiemeetnet Waddenzee' in het kader van het trilaterale monitoringprogramma TMAP (Sovon Vogelonderzoek Nederland). De Scholekster is een langlevende soort en kan leeftijden van 40 jaar bereiken. Alleen met langjarig lopend onderzoek kunnen inzichten over de soort verkregen worden om oorzaken van afname van Scholeksters te achterhalen en effectieve maatregelen voor te stellen.

Juist omdat er op Rottumerplaat geen menselijke activiteiten plaatsvinden, is het scholeksteronderzoek in dit gebied van grote meerwaarde, omdat de vogels zich hier gedragen in natuurlijke processen zonder- of met minimale menselijke invloeden. Sinds 2016 worden scholeksters in een beperkt studiegebied op Rottumerplaat voorzien van kleurringen waarbij de kuikenoverleving, overleving van adulten, de vestigingskeuze van adulten en reproductiegedrag wordt gemonitord. Extra aandacht wordt besteed aan waarnemingen van rekruten en hun vestigingsgedrag.

2. De grenzen van het studiegebied

2.1 Landschapsbeschrijving studiegebied en overige broedvogels.

Het studiegebied omvat laag en hoog gelegen duin/stuifdijk, zand met of zonder vegetatie en aanspoelsel, kwelder, stenen Gobimatten en puindammen (in de jaren 60 aangelegd door arbeiders van Rijkswaterstaat). Geconcentreerd aan de zuidoost kant van de Plaat, en het eind van het duin staan de bebouwing (de behuizing, de romneyloods), de observatietoren, en enkele telposten.

Naast Scholekster broeden binnen het studiegebied ook Zilvermeeuw en Kleine Mantelmeeuw (op het duin), Kokmeeuw (duin en puindam), Visdief, Noordse Stern, Dwergstern (puindam en kwelder tussen puindammen), Bontbekplevier (Gobimatten en puindam) Eidereend (duin, Gobimatten, puindam), en Bergeend (duin). Naast broedende zangvogels, overige steltlopers en Grauwe Gans, zijn er op het eiland broedgevallen van Slechtvalk, Bruine Kiekendief, Zwarte Kraai en Buizerd.

Figuur 1.
Overzicht van het
Waddeneiland Rottumerplaat

Blauw omlijnd is het studiegebied
waar sinds 2016 Scholeksters
worden geringd en gemonitord.

2.2 Studiegebied onderzoek Scholekster

Broedende Scholeksters zijn verspreid over het gehele eiland te vinden. Het studiegebied van dit kleurringonderzoek van Stichting Onderzoek Scholekster beperkt zich tot het blauw omljnde gebied, voornamelijk omdat dit gebied goed te monitoren is door de aanwezigheid van de bebouwing, observatietoren en telplekken, in combinatie met het open karakter van het landschap. In de uitgestrekte kwelders verder op het eiland broeden ook Scholeksters, maar door de vegetatie en het ontbreken van observatieposten is monitoring hier niet mogelijk. In het studiegebied is er een relatief hoge Scholekster broeddichtheid.

Blauw geeft de buitenlijnen aan van het studiegebied, 19,2 hectare. (incl. het hoge duingebied / stuifdijk (de rode lijn) 3,9 hectare). Het rood-omlijnde deel is het hoge duin binnen dit studiegebied. Nesten van Scholekster bevinden zich binnen dit studiegebied op het lage gedeelte van het duin en de kwelder. Het hoge duin bij de observatietoren (geel omljnd) wordt wél door broedende Scholeksters bezet. Rood omljnd valt binnen het onderzoeksgebied en is potentieel broedgebied.

Ook is er een beperking van het studiegebied in de zin van het voorkómen van verstoring van vogels in het broedgebied. Bepaalde plekken in of rond het studiegebied worden fysiek door onderzoekers gemeden vanwege de hoge concentratie broedvogels (veelal gecombineerd Scholekster, Visdief, Noordse Stern), met name op de puindammen. De puindammen zijn vanuit de observatietoren wel goed te observeren met de telescoop.

Figuur 2 .
Overzicht van het studiegebied
waar sinds 2016 Scholeksters
worden geringd en gemonitord.

- Blauw omljnd is het studiegebied (laagduin, kwelder)
- hoge duin / stuifdijk
- hoge duin met bezette nesten scholekster

Figuur 3. Drie afbeeldingen van het landschap in het studiegebied op Rottumerplaat.

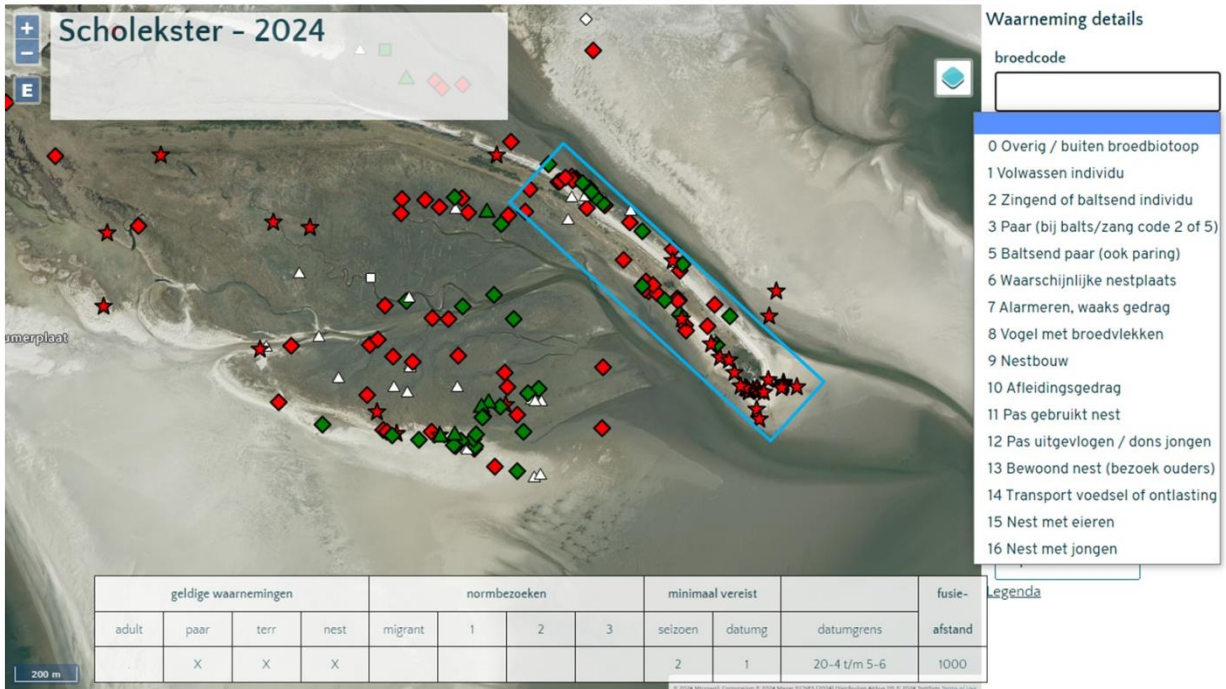
3. Aantal broedparen in het studiegebied, en toegepaste methode

3.1 Methode

Het aantal broedparen wordt in kaart gebracht door middel van de SOVON BMP methode (Broedvogel Monitoring Project) zowel in het studiegebied als op heel Rottumerplaat. De werkwijze in het studiegebied is het systematisch afzoeken en controleren van nesten tussen april en juni. De bezoeken worden zoveel mogelijk gedaan tijdens laag water, om het risico op het verstoren van overtuigende vogels zoveel mogelijk te beperken. Geschat wordt dat tussen 85% en 95% van de nesten in het studiegebied kon worden gevonden en in kaart gebracht. Nesten worden op een minimale afstand van 0,5 meter van het nest gemarkeerd (bamboestok met nestnummer) en geregistreerd in Avimap. Monitoring van nesten en (geringde) broedvogels wordt gedaan met behulp van waarnemingen op afstand vanaf de uitkijktoren, telposten, telescoop, cameraval, en een beperkt aantal controlerondes (afhankelijk van bezetting).

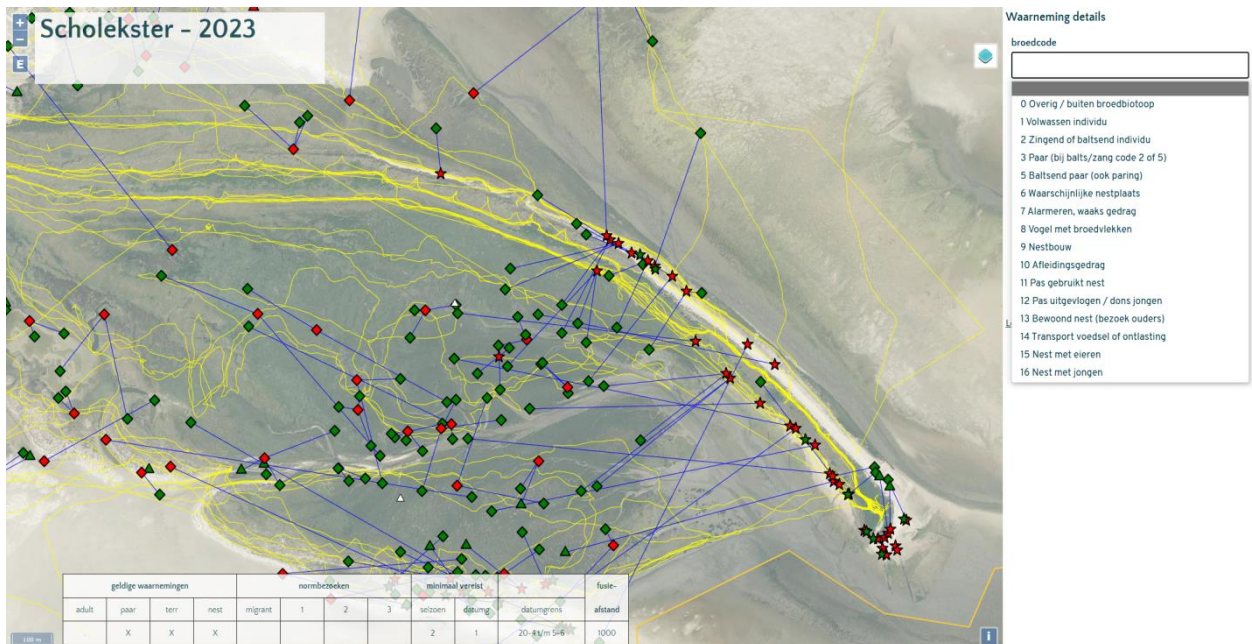

Figuur 4. Broedende Scholekster op Gobimatten in het studiegebied (cameravalopname)

Figuur 5. BMP kaart (2024) van Scholekster territoria in het studiegebied op Rottumerplaat.

- Studiegebied
 - ★ Nestvondst (broedcode 15, nest met eieren)
 - ★ Nestvondst (broedcode 16, nest met jongen)
 - ◆ Nestindicatie (broedcode 7, 10, alarmerend / waaks gedrag)
 - ◆ Nestindicatie (broedcode 6,13,14, waarschijnlijke nestplaats)
 - Paar, (broedcode 2)
 - ▲ Paar, (broedcode 3)
 - ▲ Paar, (broedcode 5)
- Broedcode 2-5: te lage broedcode(s) wordt niet als nestindicatie meegeteld.

Figuur 6. BMP kaart van getelde territoria met territoriumlijnen en gelopen tracks (2023).

- Gelopen tracks in BMP inventarisatieronde
 - Territoriumlijnen
 - ★ Nestvondst (broedcode 15, nest met eieren)
 - ★ Nestvondst (broedcode 16, nest met jongen)
 - ◆ Nestindicatie (broedcode 7, 10, alarmerend / waaks gedrag)
 - ◆ Nestindicatie (broedcode 6,13,14, waarschijnlijke nestplaats)
 - Paar, (broedcode 2)
 - ▲ Paar, (broedcode 3)
 - ▲ Paar, (broedcode 5)
- Broedcode 2-5: te lage broedcode(s) wordt niet als nestindicatie meegeteld.

Figuur 7. Broedpaar Scholekster in het studiegebied.

Figuur 8. Scholekster nest met 3 eieren in het studiegebied.

3.2 Aantal broedparen in het studiegebied

In het studiegebied vindt een intensieve en structurele inspanning plaats van zoeken naar nesten ten behoeve van inventarisatie en van de ringactiviteit. Het aantal nesten in het studiegebied wordt bepaald op basis van de autoclustering resultaten van AVIMAP. Dat zijn alle rode symbolen binnen het blauw omliggende gebied (Figuur 5 en 6). Geschat wordt dat tussen 85% en 95% van de nesten in het studiegebied kon worden gevonden en in kaart gebracht. Het aantal Scholekster broedparen vanaf 2016 in het studiegebied wordt geschat op 23-60 broedparen, fluctuerend per jaar.

Figuur 8. Aantal getelde territoria van Scholekster in het studiegebied per jaar (2016-2024)

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
⌚	47	23	29	🚫	55	44	32	48

⌚ geen Avimap/volledige rapportgegevens van territoria in het studiegebied beschikbaar

🚫 geen volledig monitoringsseizoen door coronamaatregelen / geen territoria geteld.

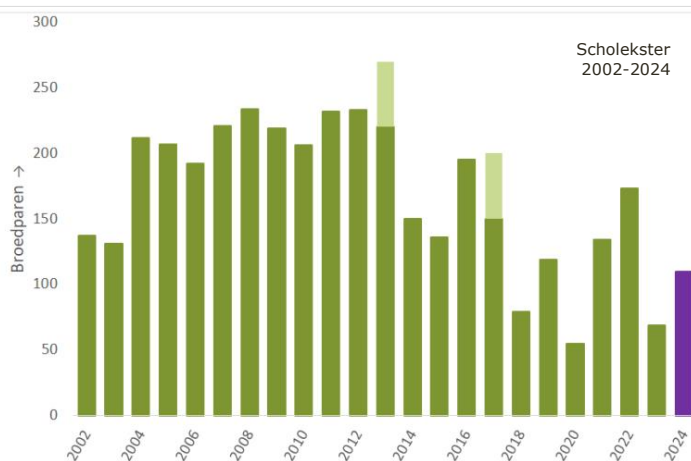
Getelde territoria van Scholekster in het studiegebied (zie ook figuur 5, 6)

3.3 Aantal broedparen op heel Rottumerplaat

Buiten het studiegebied zijn er reguliere bezoeken spanningen voor BMP op heel Rottumerplaat. De bezetting vogelwachters varieert per jaar. De BMP methode is erop gericht om in verschillende rondes op basis van territoria het aantal 'waarschijnlijke' broedparen vast te stellen. (figuur 9 en 10). De aantallen van 2018 laten een afwijkend (laag) beeld zien. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat er in 2018 gedurende het seizoen door verschillende mensen is geïnventariseerd waardoor interpretaties kunnen verschillen. In 2020 is het monitoringsseizoen vanwege de Coronamaatregelen pas eind juni op gang gekomen, waardoor er geen volledige BMP heeft plaatsgevonden. BMP van het gehele eiland kan mogelijk een ondertelling geven en kan niet worden vergeleken met de aantallen in het studiegebied waar intensievere inspanning plaatsvindt van het zoeken naar nesten (een andere methode van inventariseren).

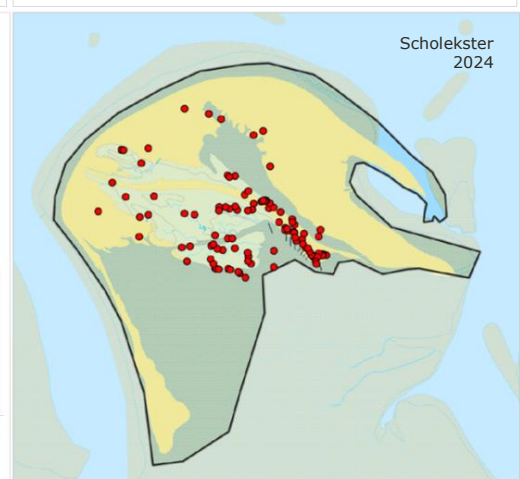
Figuur 9. Staafdiagram: aantal getelde scholekster **territoria** in het totale gebied op Rottumerplaat, periode **2002-2024** (AviMap SOVON BMP methode)

- Aantal territoria (Avimap autoclustering)
- Marge feitelijk getelde territoria
- Aantal territoria 2024 (teljaar AviMap nog af te sluiten)

Figuur 10. Overzichtskaart van getelde aantal scholekster **territoria 2024** in het totale gebied op Rottumerplaat. (AviMap SOVON BMP methode)

- Aantal territoria 2024 vastgesteld Avimap autoclustering

3.4 Ringonderzoek Scholekster op Rottumerplaat

Figuur 10. Overzicht van het aantal gekleurde Scholeksters in het studiegebied op Rottumerplaat in de periode 2016-2024

Jaar	Totaal	Adulten	Juvenielen
2016	8	7	1
2017	10	8	2
2018	19	18	1
2019	8	8	0
2020	9	0	9
2021	18	8	10
2022	28	14	14
2023	22	13	9
2024	19	10	7
Totaal 2016 - 2024 141 individuen			

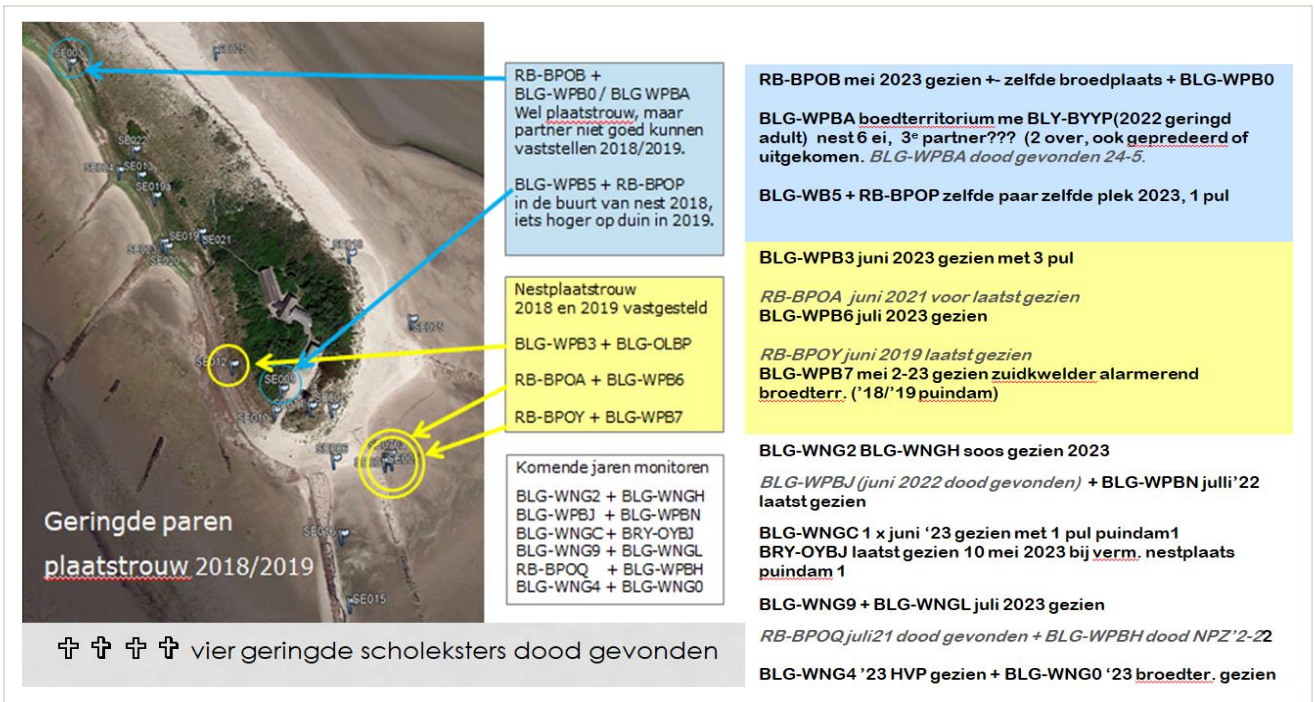
- 2016 start kleuringen van Scholeksters in het studiegebied op Rottumerplaat.
- 2017 adulten en twee juvenielen geringd. Weinig kuikenoverleving.
- 2018 adulten en één juveniel geringd. gekeken naar plaatstrouw en partnertrouw van geringde individuen en paren (Figuur 13)
- 2019 alleen adulten geringd, gekeken naar plaatstrouw en partnertrouw van geringde individuen en paren.
- 2020 coronajaar, monitoring start eind juni, alleen juvenielen geringd.
- 2021 adulten en juvenielen geringd, ringaflezingen en terugmeldingen van geringde scholeksters verzameld. Opvallend was een waargenomen paar met jongen met een 3^e adult erbij op Puindam 3.
- 2022 adulten en juvenielen geringd. Opvallend was dat een aantal geringde exemplaren niet meer gezien werden in het broedterritorium en in CR-Birding. Ringaflezingen in broedterritoria en HVP's. Broedend trio met 6 eieren op Puindam 3 ontdekt en als trio kunnen ringen (trio E.N.S., Figuur 11 en 12).
- 2023 veel nieuwe ongeringde adult exemplaren waargenomen. Ringinspanningen adulte paren en juvenielen voortgezet. Ringaflezingen in broedterritoria en HVP's. Trio(E.N.S.) broedt wederom op Puindam 3, met 7 ei.
- 2024 ringinspanningen adulte paren en juvenielen voortgezet, ringaflezingen in broedterritoria en HVP's. Eerste broedgeval van een als jong geringde vogel in het studiegebied vastgesteld (in 2020 als juveniel geringd in het studiegebied). Trio(E.N.S.) broedt wederom op Puindam 3.
- Alle geringde Scholeksters en terugmeldingen zijn gedocumenteerd in het document 'Scholeksters geringd Rottumerplaat totaal 2016 t/m heden'.

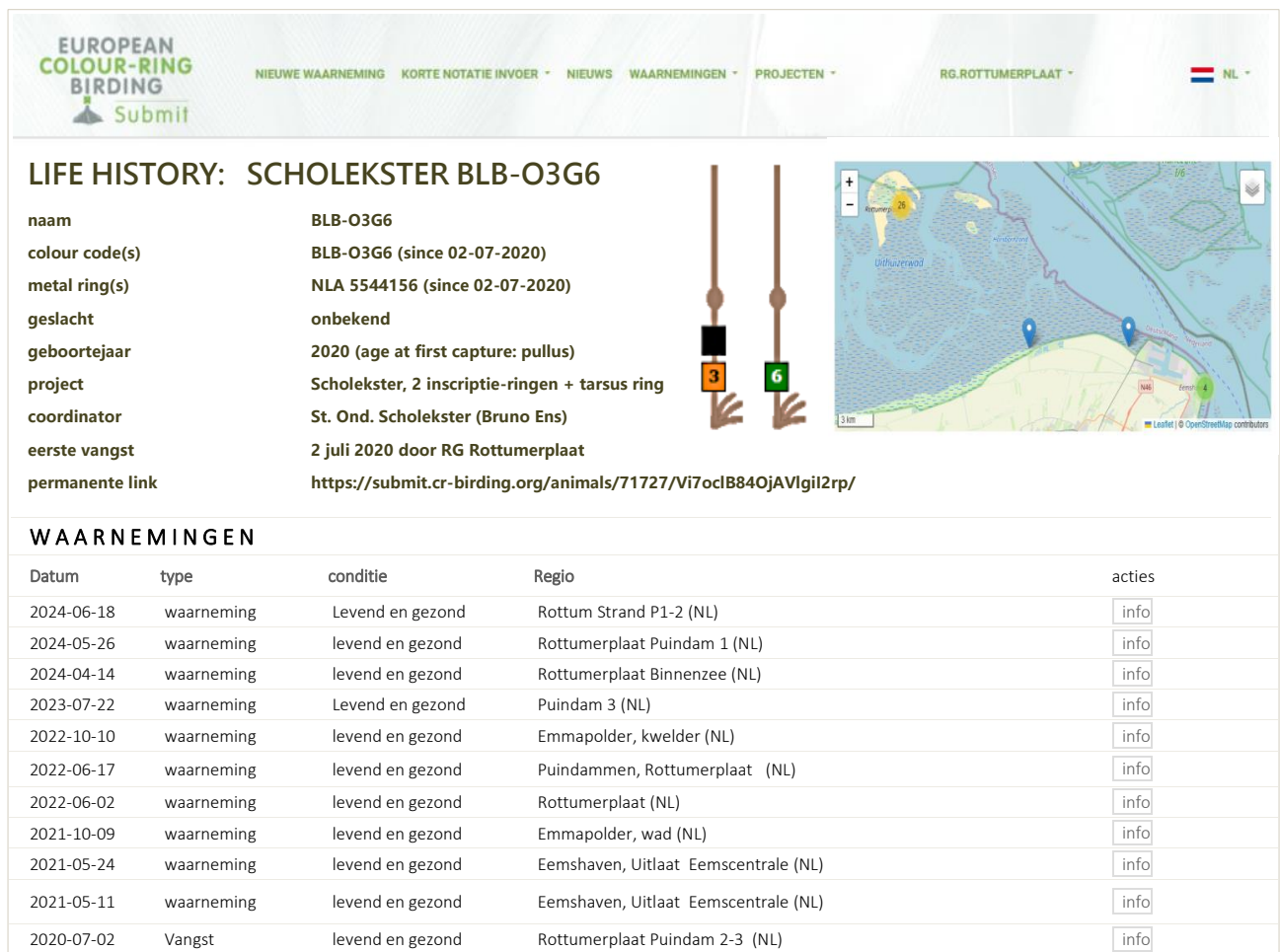
Figuur 11. Scholekster trio 'E.N.S.' in broedterritorium Puindam 3 (BLY-BYYE, BLY-BYYN, BLY-BYYS)

Figuur 12. Een van de drie van het trio doet een poging om 7 eieren uit te broeden, zichtbaar is dat niet alle 7 eieren goed bebroed (kunnen) worden onder een scholekster (jaar 2023).

Figuur 13. Screenshot uit presentatie geringde en plaatstrouwe paren 2018/2019. (Rafaella Porcu)

Figuur 14. Screenshot van Life-history Scholekster BLB-O3G6 uit de CR-Birding waarnemingen database.

4. Aantal jongen dat vliegvlug is geworden

Het aantal Scholekster pullen dat vliegvlug wordt verschilt enorm per jaar. Er zijn jaren (bijvoorbeeld 2017) waarin maar weinig kuikens overleven. Drukfactoren kunnen o.a. zijn hoogwater en predatie. Een grove schatting van het aantal jongen dat vliegvlug wordt in het studiegebied is, in een ongunstig jaar 2, tot 25 in een gunstig jaar, inclusief ongeringde exemplaren. Door jaarlijks wisselende bezetting is de interpretatie en vergelijking van gegevens niet consistent.

Figuur 15. Overzicht aantal-schatting broedparen en jongen vliegvlug in het studiegebied.

Jaar	schatting van het aantal broedparen in het studiegebied (bron BMP)	schatting van het aantal onger ingde kuikens dat vliegvlug werd (bron Vogelwachtersrapport)	schatting van het aantal geringde kuikens dat vliegvlug werd (bron CR-Birding waarneming min. 4 wk. na ringdatum)
2016	<i>niet bekend</i>	5	0
2017	47	0	1
2018	23	3	1
2019	29	4	0
2020	<i>niet bekend</i>	<i>niet bekend</i>	4
2021	55	20	8
2022	44	7	9
2023	32	4	4
2024	48	<i>nog niet bekend</i>	1

Figuur 16. Puindam 2 met zicht op de stuifdijk, links de observatietoren.

Figuur 17. Foeragerende geringde juveniele scholekster 8 weken oud.

4.1 Terugmeldingen van vogels die als juveniel geringd zijn

Figuur 18. Overzicht van terugmeldingen van als juveniel geringde Scholeksters in de periode 2016-2024

Jaar	Aantal geringd Juveniel	Niet meer gezien Binnen 4 weken na ringen	Dood gevonden in ringjaar	Lot onbekend	Levend gezien 2023 / 2024
2016	1	1			
2017	2		1		1
2018	1				1
2019	0				
2020	9	5	1		3
2021	10	1	1	2	6
2022	14	5			9
2023	9	5		3	1
2024	7	6	1		

- Van juvenielen die kort na het ringen niet meer gezien worden bij de ouders in het broedterritorium wordt aangenomen niet meer in te leven te zijn, meest waarschijnlijk door predatie.
- Lot onbekend: vogels die in het monitoringsseizoen nog zijn waargenomen maar daarna niet meer, kunnen dood zijn, of zich verspreid hebben naar een ander gebied waar ofwel niet kan worden afgelezen, of waar ze nog niet zijn opgemerkt. Ook kan het voorkomen dat er een ring verloren is waardoor de ringcode van het individu op afstand niet is af te lezen. In deze tabel gaat het bij 2021 om 2 juvenielen die na het monitoringsseizoen tot heden (2024) niet meer zijn gezien, lot onbekend.
- Jaar 2024: Er zijn dit jaar 7 juveniele vogels geringd. Hiervan zijn er 6 niet meer gezien in het monitoringsseizoen. Uit een nest van 2 weten we zeker dat er een jong is verdwenen (1 waarschijnlijk dood, maar niet gevonden) omdat het 2^e jong (sibling) nog met de ouders is gezien. Dit 2^e jong is na het broedseizoen dood gevonden. Van de 5 juv. is het lot tot nu toe nog onbekend.
- Levend gezien: gegevens van terugmeldingen in de CR-Birding database; zie Figuur 14.

Figuur 19. Zicht op de Puindammen vanuit de observatietoren.

Figuur 20. Twee geringde kuikens uit hetzelfde nest (van ongeringd paar ouders) BRG-C30A, BRG-C30C hier nog gevoerd door een van de adulten. (Telescoop vanuit toren).

4.2 Overleving/dispersie van geringde juvenielen:

Ringjaar

2020	▪ Een vogel in 2023 waargenomen op eiland Juist (Duitsland) ▪ Een vogel in 2020 na het broedseizoen waargenomen aan de Groninger kust (daarna geen terugmeldingen meer) ▪ Een vogel maart 2024 in een HVP op Rottumerplaat waargenomen. ▪ Een vogel is in 2024 broedend op cameraval vastgelegd (Fig.21)
2021	▪ Een vogel mei 2022 in de Eemshaven waargenomen. ▪ Een vogel mei 2023 op Texel waargenomen.
2022	▪ Een vogel in 2023 waargenomen op eiland Helgoland (Duitsland). ▪ Een vogel in 2024 in maart waargenomen op een HVP op Rottumerplaat (wintertelling) en in mei 2024 aan de Friese kust.
2023	▪ Vier vogels zijn in 2024 op Rottumerplaat waargenomen.
2024	▪ Van 2 kuikens uit hetzelfde nest is een van de kuikens kort na het ringen niet meer gezien. Het tweede kuiken is een maand na ringen dood in de omgeving van het broedhabitat gevonden. ▪ Van 5 vogels is het lot tot op heden onbekend (Fig. 20).

BLB-O3G6

De Scholekster met ringcode BLB-O3G6 (afbeelding onder) werd in 2020 als kuiken geringd in het studiegebied op Rottumerplaat. In 2021 werd de vogel gezien aan de Noordoostkust van Groningen. In 2022 en 2023 is de vogel gezien op een HVP op Rottumerplaat. In 2024 werd deze vogel met een cameraval bij het nest- op een kwalitatief goede broedlocatie- op Rottumerplaat geregistreerd. Dit betekent dat deze Scholekster dus met 4 jaar een broedterritorium in zijn geboorte gebied heeft weten te bemachtigen en tot broeden is gekomen.

Dit is belangrijke informatie die verkregen is met dank aan kleurringen en het gebruik van cameravallen. Deze Scholekster is tijdens dit broedseizoen slechts twee maal vóór én eenmaal ná de waarneming op de cameraval gezien, ofwel herkenbaar als individu afgelezen. Dit onderstreept het belang van hulpmiddelen zoals cameravallen om puzzelstukjes informatie completer te krijgen. Zonder deze camerabeelden hadden we deze kennis niet gehad. De waarnemingen dragen bij aan kennis over de overleving en het broedgedrag van rekruten.

Figuur 21. BLB-O3G6 in 2024 als broedvogel vastgelegd met cameraval bij nest

Figuur 22. Broedpaar met net uitgekomen pullen verlaat de nestplek om naar foerageergebied te gaan. Een riskante onderneming door territorium van een hoog aantal broedvogels (scholekster, visdief, noordse stern, kokmeeuw).

4.3 Bedreigingen in de kuikenfase

Bedreigingen in de kuikenfase die o.a. worden waargenomen op Rottumerplaat

- Aanvallen van andere broedvogels als een kuiken in een 'verkeerd' territorium terecht komt (rondscharrelen, het afdwalen bij de ouders bijvoorbeeld door paniek vanwege hoogwater, aanwezigheid van predatoren, of menselijke verstoring).
- Predatie gezien door meeuwen, Bruine Kiekendief en Slechtvalk.
- Extreem weer, wegspoelen door hoogwater

Figuur 23. Door kleurringen is dit jong van 2024 te identificeren
Dood terug gevonden, een maand nadat het geringd is (7 weken oud). Beide jongen uit dit nest hebben het niet gered

5 Broedsucces volgen via AviNest

Op Rottumerplaat worden de nesten in kaart gebracht (geregistreerd in Sovon AviMap), geringde Scholeksters (en partner plus toelichting) in CR-BirdRing, maar (nog) niet individueel systematisch gevolgd. Nesten die goed te monitoren zijn met zo min mogelijk verstoring, kunnen worden gemonitord door enkele controleronden, en/of met de telescoop vanaf de observatietoren of telposten. Gebeurtenissen in het broedproces worden gemist, zoals bijvoorbeeld predatie, verlaten van het nest, interacties tussen soorten onderling, of het vergaan van nesten door weersomstandigheden. Om nesten systematisch te kunnen volgen is het een vereiste om gedurende een langere periode, (de periode dat een paar start met broeden tot en met het uitkomen van de eieren, het verlaten van het nest, en idealiter het vliegvlug worden van kuikens) het broedpaar te volgen. Daarvoor is menskracht nodig die deze periode structureel en systematisch kan observeren. Menskracht is op Rottumerplaat beperkt aanwezig. De twee eilandwachters zijn niet aangesteld voor specifiek soortenonderzoek en hebben andere taken. Vanaf 2016 zijn er elk jaar ringers en assistenten van Stichting Onderzoek Scholekster een beperkte tijd aanwezig voor specifiek het ringen van volwassen en juveniele Scholeksters. Het gaat dan om enkele dagen tot een á twee weken. In deze beperkte tijd is het niet mogelijk om nesten van A-Z te volgen. Een hulpmiddel kan bijvoorbeeld een (of meer) cameraval(len) zijn die langere tijd operationeel blijven. Er wordt gebruik gemaakt van cameravallen, maar voornamelijk om ongeringde paren vast te stellen t.b.v. het ringonderzoek, en als hulpmiddel bij het aflezen van (deels) geringde paren. De aanwezige camera's kunnen maar een beperkte tijd operationeel blijven (o.a. batterijduur, geheugenkaart) wat het langdurig monitoren van een nest belemmert. Regelmatig batterijen of een geheugenkaart vervangen is niet wenselijk omdat dit te vaak verstoring zou geven voor broedende vogels en rondlopende jongen, en wordt om die reden niet gedaan. Wenselijk zou zijn om meerdere geschikte camera's te plaatsen die langere periode operationeel zijn en die een aantal nesten van dichtbij kunnen volgen, inclusief een overzichtsoptname van het gebied rond de nesten om te kunnen zien wat er gebeurt net nadat jongen het nest verlaten. AviNest wordt op dit moment daarom nog niet consistent gebruikt voor het monitoren van nesten op Rottumerplaat.

6 Beschermingsmaatregelen

6.1 Beleid van de beheerseenheid

Rottumerplaat en omgeving zijn onder de Wet Natuurbescherming geplaatst. Het gebied heeft een Natura 2000 aanwijzing en geldt als referentiegebied. In dit gebied mag er niet gevist worden op vissen, garnalen en schelpdieren. Dit draagt bij aan habitatbescherming en voedselbeschikbaarheid voor o.a. Scholekster. Bescherming van het gebied bestaat verder uit toezicht op verstoringen, vuilruimen, monitoring van o.a. vogels, het weghouden van mensen/recreanten. Tevens is er beleid m.b.t. het beperken van het aantal bezoekers in het kader van beheer en onderzoek. In het Natura 2000-beheerplan Waddenzee Rijkswaterstaat zijn instandhoudingsdoelstellingen voor bepaalde soorten opgenomen. Voor Scholekster zijn instandhoudingsdoelstellingen alleen opgenomen binnen het kader 'niet-broedvogels' (foerageren, slaapplek, rustplek). Er zijn geen instandhoudingsdoelen voor Scholekster binnen het kader broedvogels. Er is momenteel geen actief beleid voor beschermingsmaatregelen voor Scholeksters op Rottumerplaat.

6.2 Drukfactoren

Drukfactoren die met name worden waargenomen door bewakers en onderzoekers op Rottumerplaat zijn:

- Predatie gezien door meeuwen, Bruine Kiekendief en Slechtvalk. Predatie van eieren door Zwarte Kraai en Zilvermeeuw. Ook aanvallen van soortgenoten en overige broedvogels in het territorium komen voor (dood pikken van pullen en nog niet vliegvlugge juvenielen).
- Extreem weer, wegspoelen van nesten/eieren/pullen door hoogwater. (ook aanvallen op pullen en juvenielen door andere territoriale vogels bij vluchtgedrag tijdens hoog water).
- Sterfte door achtergebleven menselijk afval/puin (o.a. verstikking door touw/draad, verdrinking door achterblijven in gaas bij hoogwater).
- De laatste jaren wordt melding gemaakt van hoge temperaturen op de wadbodem, kokkels hebben hieronder te lijden. Dit kan gevolgen hebben voor de voedselbeschikbaarheid voor Scholeksters.

Figuur 24. Scholekster verstrikt geraakt overleden in puindamgaas.

6.3 Aanbevelingen voor beschermingsmaatregelen

In 2018 werd een dode Scholekster aangetroffen die tijdens hoogwater verstrikt geraakt is in het gaaswerk op een van de Puindammen. Dit gaas diende voor versteviging van de puindammen met het werk aan Rottumerplaat voor de beoogde inpoldering van de Waddenzee in de jaren '60. Het gaas is in de loop van de jaren steeds meer bloot komen te liggen. Vogels zoals Scholekster en Bontbekplevier maken hier soms een nest onder en jonge vogels schuilen hier soms onder. Maar dit blijkt niet zonder risico (Figuur 24). Naar aanleiding van deze vondst heeft het onderzoeksteam een aanbeveling gedaan om het blootliggende gaas te verwijderen om broedende vogels zoveel mogelijk te beschermen tegen door menselijk handelen veroorzaakt gevaar. Na het broedseizoen heeft de beheerseenheid het blootliggende gaas weggeknipt.

Het gedachtengoed voor Rottumerplaat is dat natuurlijke processen hier hun gang gaan en er geen beheer of ingrepen plaatsvinden. In deze context past het niet in het beleid van Rijkswaterstaat om hier beschermingsmaatregelen toe te passen. Het broedgebied van Scholeksters op Rottumerplaat heeft in de huidige status tevens meerwaarde als referentiegebied ter vergelijking met andere broedgebieden waar onderzoek aan Scholeksters wordt gedaan. Zodra er beschermingsinterventies op Rottumerplaat toegepast worden, verliest het de functie en meerwaarde als referentiegebied. De reproductie van Scholeksters staat ook in het broedgebied op Rottumerplaat onder druk. Er is een algemeen beeld van drukfactoren op Rottumerplaat, overwogen zou kunnen worden om de drukfactoren hier nog specifiek te onderzoeken.

Figuur 25. 'Het Jaar van de Scholekster 2023' sticker op het bord op de Romneyloods.

Figuur 26. Zicht op broedterritoria op de kwelder vanaf de telpost bij de behuizing

7 Bronnenlijst

- Afwegingskader activiteiten op Rottumerplaat, Rottumeroog en Zuiderduintjes Versie: juli 2019, JS/JK/HM
- Natura 2000 Waddenzee Samenvatting beheerplan 2016-2022, Rijkswaterstaat
- ENS B.J Basismonitoring demografie Scholekster op Rottumerplaat
- Allen AM, Ens BJ, van de Pol M, van der Jeugd H, Frauendorf M, Oosterbeek K, Jongejans E. (2019). Seasonal survival and migratory connectivity of the Eurasian Oystercatcher revealed by citizen science. *The Auk* 136(1), uky001.
- Aaldrik Pot, Jelle Postma, Kees Koffijberg, Dirk Dijkshoorn (2022) Handleiding monitoring Rottumerplaat Versie04/2022.
- Pot, A.H. & N. Brandenhorst. (2020). Vogelwachtrapport Rottumerplaat Broedseizoen 2019. Staatsbosbeheer Groningen, Groningen.
- Brinkman, L.C.C.F. & Ubels, B. (2021). Vogelwachtrapport Rottumerplaat Broedseizoen 2020. Staatsbosbeheer Groningen, Groningen.
- Eijk, A van der & Oosterhoff F (2021). Vogelwachtrapport Rottumerplaat Broedseizoen 2021. Staatsbosbeheer Groningen, Groningen.
- Aa, M.L. van der & Vonk H. (2022). Vogelwachtrapport Rottumerplaat Broedseizoen 2022. Staatsbosbeheer Groningen, Groningen
- Vos, R. (2024). Vogelwachtrapport Rottumerplaat Broedseizoen 2023. Staatsbosbeheer Groningen, Groningen
- Avimap Sovon <https://avimap.sovon.nl/avimap>
- Submit CR-Birding <https://submit.cr-birding.org/>